

Zvečer izkuha žena nekoliko rezancev ali kaj takega: to je jedina topla jed v celem dnevu.

Drug mojster ima ženo in osem otrok; sobo samo jedno. Šivalnico je že davno moral v silo prodati. Orodje mu leži prašno na tleh: ubožček že nekaj tjednov nema dela; vrh tega je na pol oslepel. Žena si nekaj pripere. Jedna hči in jeden sin že delavčujeta in dajeta svojo dnino staršem. Topla jed jim je redka prikazen. S surovim maslom namazan komis in ostanki, ki jih jim prinašajo usmiljene kuharice, to je vsa njih hrana. Bridko jokaje sta se pritoževala siromaka, da niju sin, jedina njih podpora, mora vinotoka k vojakom? Kako bode se le potem? In tako gre večini črevljarjev (in tudi drugim obrtnikom). Vkljub ubožstvu in ogroznej bedi človeku dobro dene snaznost, ki je povsod. In tudi vere še neso izgubili. Križé, podobe Matere Božje in moleki se vidijo povsod. In sočutje jim je tak dobro dejalo. Vsi so imeli solze v očeh. Svoj živ dan ne bom pozabil te strašne siróščine. »In od kedaj vam gre tako slabo, ljubi ljudje?« »Natančno se lahko določi dan: odkar so se zasnovale črevljarnice in prodajalničarji na veliko ponujajo slabo in zato ceno svoje blago«.

Da, velevršila in velike tekmarnice izpodnikajo rokodelcem tla. Velevršila (vêlike tvornice) vse izdelujejo s stroji, mnogo hitreje, mnogo ceneje, pa še mnogo bolj slabeje. Z njimi v zvezi so pa velike prodajalnice, katere njih dobrovidno pa slabovredno blago zaradi tega morejo prodajati tak ceno, da rokodelca ne more z njimi tekmariti (konkurirati): ne izplača se mu več delo; tudi bolj in bolj izgublja delo, ker kupniki (»kunti«) kupujejo rajši — nekaj zaradi ubožnosti nekaj zaradi nevednosti — prej označeno narejeno robo, nego da bi naročali pri obrtnikih sami sebi v škodo. Vem za tovarisa, ki je kupil v takej zalogi na Dunaji lepovidne a zanične črevlje samo za kaka dva forinta; pa komaj dva ali tri tjedne jih je nosil, pa so bili zbiti do konca: niti zašiti se niso več dali.

Po naših krajih obrtnikom tolika sila še ni; vendar se jim godi tudi hudo. Pojdi sam malo krog njih in povprašuj: slišal boš same tožbe in sicer pravične tožbe. In njih položaj bolj in bolj nazaduje. In vendar pri nas še ni doslej mnogo tistega tekmarstva z veleobrtom; kaj bode se le takrat, kedar jih pritisne tisto! In bojim se, da se to zgodi prav v kratkem; zakaj že prepregajo velikaši tudi pokrajinska mesta in deželo s pogubonosnimi prodajalnicami. Črevljarnica mōdlinška n. pr. ima že kakih poldrugsto prodajnic-podružnic po državi, Kraftova črevljarnica v Bregencu pa v samej malej deželici Predáreljskej čez

20. In jedna taka tekmarnica vzame posej in zaslužek tiste vrste rokodelcem v celem okolišu. In vsak stroj, ki zasvrči v veleobrtu, vgrabi kruh mnogim obrtnikom. In kako naglo se množé stroji! Avstrija je imela v industriji l. 1873. strojev za 336.000 konjskih sil, a l. 1888. že za 2,150.000! Bog vé, koliko se le dandenašnji. Obrtniki pa se drug za drugim utaplajo, znižbújejo (»deklasirajo«) se, to se pravi: padajo v nemaništvo (proletariat) in razmnožujejo delavstvo ter s tem še bolj manjšajo delavsko plačo, ko je njih ponuj večji in večji; zakaj čim več delavcev se ponuja, tem manjša plača se jim daje. Na Nemškem se je n. pr. znižalo število rokodelskih ljudij v sedmih letih za tri odstotke. Takih ljudij štejejo na Nemškem 6 milijonov; kak polom bi navstal, če tolika množica izgubi kruh! In mnogi družboslovci obetajo vsem malim obrtnikom že gotovo pogubo; samo za nekatera mala dela, n. pr. za kopanje bi ga še kaj malega ostalo. Teh napovednikov obečanja se pač ne bodo nikedar izpolnila; vendar so nekatere vrste rokodelstva pač za zmirom že ukončané in mrtve, n. pr. tkalstvo; in če bi slo tako dalje kakor sedaj, poginol bi res prej ali slej ves mali obrt.

Zelo tlačí obrtnike to, da težko dobodo cenega posojila, sami pa morajo čakati prav mnogokrat dolgo časa svojega plačila. Nemalo rokodelcev, ki jim je tvornica vzela delo in kruh, se izkuša ohraniti s tem, da domáči. O tem domačenji še nekoliko prihodnjíč!

J. M. Kržišnik.

Jezikovno vprašanje.

Vedno bolj gotovo se zatrjuje, da misli grof Thun odpraviti sedanje zmedene jezikovne razmere na Českem z nekim čudotvornim jezikovnim zakonom. Mogoče, da se mu posreči napraviti mir na severu. Kaj pa bo z jugom? Tudi tukaj še vedno divjajo narodni boji ter jemljejo duševne in gmotne moči sosednim si narodom. Mi bi prosili, da slovenski poslanci odločno zahtevajo od grofa Thuna, naj uredi tudi na jugu jezikovne razmere, toda mi tega ne storimo, ker vemo, da se naši poslanci bojijo priti iz večine v opozicijo . . .

Poučujte narod!

Zopet se začenja razvijati društveno življenje. Veselica za veselico se vrši po naši zemlji. Trezni in delavni rodoljubi naj storijo pravočasno svojo dolžnost, da dajo tem veselicam tudi višji pomen. Ne smela bi se prirediti nobena veselica, kjer ni v programu

tudi kak poučen, izobraževalen govor. Somišljeniki, odpirajte ob takih prilikah oči svojim rojakom, kažite jim naše slabo gospodarstveno stanje ter jih navdušujte za krščansko-socijalne zadružne ideje, kažite jim v prijateljskih pogovorih tudi naše nezdrave politične razmere, kako nas stajarski Nemci le izsesavajajo ter jih pridobivajte za samostalno upravo spodnještajarskih Slovencev. Izobrazujmo, poučujmo narod in nobena sovražna sila nas ne bo zmogla.

Naši prijatelji na Kranjskem.

Ni ga Slovenca, ki bi ne bil prepričan o veliki važnosti društva »Naša straža«; tako bi človek mislil, ali v resnici je drugače. Poslanec katoliške stranke je v jedni zadnjih sej kranjskega deželnega zbora predlagal, naj se podari temu za obmejne Slovence toli imenitnemu in doslej še šibkemu društvu 1000 gld. podpore; zares, potrebovalo bi društvo tega denarja kakor riba vode. Ali liberalni Slovenci — ne, imena »Slovinci« niso vredni, ampak »liberalci v slovenski koži« naj se imenujejo — so glasovali zoper ta predlog, z njimi vred seveda tudi Nemci, njih tajni prijatelji, in predlog je padel. Društvu »Naša straža« je združena večina dovolila le 100 gld. Ali se zdaj še tudi ne bodo temu in onemu odprle oči, spoznavšemu, da so »liberalni Slovenci« na Kranjskem politični sleparji in izdajalci slovenskega naroda?

Primorski Slovenci.

Človek bi mislil, da se bo Thunovo ministerstvo vsaj nekoliko bolj oziralo na Jugoslovane nego prejšnja ministerstva, toda temu ni tako, pod Thunovim ministerstvom se godi Jugoslovanom še slabše kot kdaj prej. Posebno na slabo so se obrnile razmere na Primorskem. Sedanji primorski namestnik, nemški grof Goess bolj prezira Slovane nego njegov prednik, Italijan Rinaldini. V Gorici je nastavljal deželnim glavarjem dr. Pajerja, ki javno žali slovenske tirjatve, v Trstu gleda mirnim očesom župana dr. Dompierija, ki ne da po fakinaži razžaljenim slovenskim poslancem nobenega zadoščenja, a na Istrskem izjavlja, da mu je vseeno, kje da zboruje deželni zbor, magari tudi v mestu, ki bo slovenske poslance zopet surovo napadalo. Ni čudo torej, da Primorci doma nočejo v deželne zборе, a od državnih poslancev zahtevajo, da gredo v opozicijo.

videti, kako Rusi in Armenci ob tem kamenu merijo platno, iz katerega si bodo napravili mrtvaško oblačilo; to je sicer lepa navada, pa boljše je vendar, če je človek tudi znotraj v svoji duši Jezusu podoben. Vedno klečijo verniki okoli tega kamena in ga poljubljajo, ker tu je 13. postaja križevega pota; zato ga tudi razsvitljujejo ves dan luči na velikih svetilnikih.

Ako gremo od tod kakih 8 korakov na levo proti zapadu in potem še toliko proti severu, smo pred Božjim grobom. Kakor se pogosto nahaja v romarskih cerkvah na pr. v Loretu, v Marijinem Celju itd. v sredi cerkve še posebna kapela, tako je tudi tukaj kapela Božjega groba na sredi neke z visokimi stebri podprte okrogle stavbe, katero pokriva velikanska kupola. Na spredni strani je kapela okrašena z mnogimi hudobami in gorečimi svetilnicami, pa oltarja tam ni, ampak samo vhod; pride se najprej v tako zvano angeljsko kapelo, ki je lepo razsvetljena, drugače pa celo prazna; le kos tistega kamena shranjuje se tam, ki je bil pred Kristusovim grobom; zdaj se pa mora človek globoko pripogniti in skloniti, da pride v pravo grobovo votlino, katero vedno razsvetljuje 43 luči; tu je na severni strani v skalo vsekan Božji grob, od zunaj preoblečen z dragim mramorjem in tudi zgoraj pokrit s

kamenito ploščo. To je torej tisti znameniti kraj, ki je tolike važnosti za sv. krščansko vero; kajti, če Kristus ni vstal, prazna je potem naša pridiga, pa prazna je tudi vera vaša in še ste v svojih grehah, piše sveti Pavel Korinčanom. Gotovo le tisti je pravi Odrašenik, ki je tudi smrt in grob premagal in ki je zmagovito in častito od smrti vstal. Kakih 20 stopinj zadej za Božjim grobom je v cerkveni steni pokopan Jožef Arimatejski, ki je velikodušno prepustil svoj grob Jezusu, ki ni imel ne svoje lastne hiše v življenju, tako tudi ne po smrti svojega lastnega groba.

Od Božjega groba naprej proti severu je katolišk oltar sv. Marije Magdalene, kjer se je tej veliki spokornici prikazal Jezus po svojem vstajenju. Če stopimo še malo naprej, pridemo v frančiškansko kapelo ali v katoliško cerkvico s 3 oltarji. V celi veliki cerkvi Božjega groba je samo tukaj Jezus pričujoč v Najsvetejšem zakramentu; tu opravljajo varuhi Božjega groba, oo. frančiškani svojo redno službo Božjo in svoje molitve. Tu in sicer na levem stranskem oltarju se shranjuje polovica tistega stebra, na katerega je bil privezan Zveličar, ko so ga neusmiljeno bičali; smel sem se tega stebra z roko dotakniti, kar ne vem če se še je kateremu drugemu izmed naših romarjev posrečilo. Tej kapeli je prizidan silno borni in mali fran-

čiškanski samostan in pa zakristija ali žagred.

V severni ladiji križarske cerkve nahajajo se ta-le svetišča: Gospodova ječa, ker so tam Jezusa vjetega stražili, predno so ga križali; 2) Kapela sv. Longina, ki je s sulico prebodel stran Jezusovo in je pozneje tukaj živel kot spokornik in samotar; in 3) kapela, ki zaznamlja kraj, kjer so si rimski vojaki razdelili Jezusova oblačila. Na vzhodni strani cerkve Božjega groba so vrata in doli po stopnicah se pride v podzemeljsko kapelo sv. Helene, ki pa ni naša, ampak abesinska; pač je pa katoliška kapela najdenja svetega križa, ki je še bolj globoko v zemlji in je torej zopet treba po stopnicah navzdol iti; tukaj je nekaj bil vodnjak, v katerega so bili neverniki vrgli Kristusov križ, sulico in žreblje; a v 4. stoletju je pobožna cesarica Helena te sv. reči zopet našla; oo. frančiškani mašujejo tu vsaki dan in tudi mi smo imeli pri oltarju sv. Helene slovesno službo Božjo drugi dan po prihodu v Jeruzalem. — Ako gremo zdaj nazaj proti Božjemu grobu, pa ne na desni strani, ampak skoz južno ladijo, pridemo najprej do kapele zasramovanja, kjer se shranjuje tisti steber na katerem je Jezus sedel, ko so ga s trnjem kronali, s trstiko po glavi bili in ga še drugače zasramovali. Preostaja nam še zdaj, da obiščemo Golgato, (ki je od cerkvenega vhoda